19/11/2026

Αμαρτία – Μια Ορθόδοξη Πατερική Θεώρηση

/ Γνώμες

- **Γράφει ο Σάββας Αλεξάνδρου, Θεολόγος**

Ο ιερός Χρυσόστομος αναλύοντας θεολογικά την αμαρτία, καταθέτει: «Η αμαρτία θηρίον έστιν πονηρόν εκχέον τον ιόν πονηριάς επί την δεσποτικήν δόξαν», δηλαδή ή αμαρτία είναι θηρίο πονηρό, πού χύνει το δηλητήριο της πονηριάς κατά τού Δεσπότη. Με άλλα λόγια ή αμαρτία, κατά τη θεολογία του ιερού Χρυσοστόμου, είναι απόπειρα αμαύρωσης της Δεσποτικής δόξας.

Είναι γνωστό πώς ο Θεός θέλει τον άνθρωπο να είναι μέτοχος των θείων άκτιστων ενεργειών Του και κοινωνός της δόξης Του. Με την αμαρτία, στην οποία ο διάβολος ωθεί τον άνθρωπο, ο τελευταίος χάνει τη δυνατότητα της θέωσης, πράγμα πού λυπεί τον Θεό. Ακριβώς γι’ αυτό τον λόγο, στην ορθόδοξη Πατερική Θεολογία μας, η αμαρτία δεν εκλαμβάνεται ως μια δικανική παράβαση των εντολών του Θεού, αλλά ως μία αποτυχία του ανθρώπου να καταφέρει τον στόχο του πού, όπως λέχθηκε, είναι ή θέωση και ο αγιασμός. Υπ’ αυτή την έννοια, η αμαρτία συνιστά τραγωδία και έκπτωση του ανθρώπινου προσώπου. Θεωρείται ως νόσος πού ταλαιπωρεί τον άνθρωπο, και για αυτό η αγία Συγκλητική, δίνοντας

ακριβώς το στίγμα της αμαρτίας ως νόσου και του αμαρτωλού ως ασθενούς πνευματικά ανθρώπου, παρατηρεί: «Μίσησαν την νόσον και ου τον νοσούντα». Η αμαρτία, κατά τούς θεοφόρους Πατέρες, μπαίνει στη ζωή του ανθρώπου με το προπατορικό αμάρτημα για το όποιο ο άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς αποφαίνεται: «Προπατορικό αμάρτημα ήταν ή προσπάθεια του ανθρώπου να γίνει θεός, χωρίς Θεόν και εναντίον του Θεού».

Κατά τον άγιο Δωρόθεο, όπως αυτός σημειώνει στα περίφημα ’Ασκητικά του, όταν ο άνθρωπος εκπίπτει από το κατά φύσιν ζην στο παρά φύσιν, περιέρχεται στην αμαρτία. Επισημαίνει χαρακτηριστικά ο ιερός Πατήρ: «Διά της πτώσεως ο άνθρωπος εξέπεσεν από το κατά φύσιν στο παρά φύσιν, τουτέστιν εν τη αμαρτία, ήτοι φιλαργυρία, φιλοδοξία, φιληδονία». Σε ανάλογο ύφος, και ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, μιλώντας για την τραγωδία της αμαρτίας, πού έφερε στη ζωή του ανθρώπου τα κακά, παρατηρεί: «Εξ απονίας εισήλθεν ημίν τα Κυμαινόμενα κακά και γάρ ο διάβολος προ τούτου ουκ ην ούτως, είτα διάβολος γέγονεν, ούτως και ο πρώτος άνθρωπος φυσηθείς παρά τού διαβόλου, εξετραχηλίσθη και θνητός γέγονεν, προσδοκήσας έσεσθαι θεός», δηλαδή όλα τα κακά εισήλθαν στον κόσμο εξαιτίας της αλαζονείας και της έπαρσης. Ο διάβολος δεν ήταν έτσι πριν απ’ αυτήν, δηλαδή δεν ήταν κακός, ύστερα έγινε. Το ίδιο κι ο άνθρωπος, αφού ενστερνίσθηκε την έπαρση, και παρακινήθηκε από τον διάβολο στον εγωισμό πού τον οδήγησε να θέλει την αυτόνομη σωτηρία, έτσι έπεσε στην αμαρτία. Ενώ λοιπόν ήταν προορισμένος για να γίνει θεός κατά χάριν, έχασε τα πάντα Ο μεταπτωτικός άνθρωπος, δυστυχώς, ζυμώθηκε με την αμαρτία και έγινε έτσι δεύτερη φύση του.

Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος τώρα επισημαίνει πώς «το αμαρτάνειν ανθρώπινόν εστιν, το δε επιμείναι εν αυτοίς, τούτον ουκ ανθρώπινον αλλά όλως δαιμονικόν έστιν», δηλαδή το να αμαρτάνει κάποιος λόγω της αδυναμίας της μεταπτωτικής ανθρώπινης φύσης του είναι ανθρώπινο, όμως το να εμμένει κάποιος στην αμαρτία, αυτό όχι απλά δεν είναι ανθρώπινο αλλά είναι σατανικό. Για αυτό ακριβώς, και ο αββάς ’Ισαάκ ο Σύρος, στα περίφημα ’Ασκητικά του επισημαίνει: «Αμαρτία ασυγχώρητος ή αμετανόητός έστιν».

Ο αββάς Βαρσανούφιος πάλι, από τη δική του πλευρά, θα μας θυμίσει πώς ή Κυριακή Προσευχή είναι για μεν εκείνους πού νικούν την αμαρτία μια διαρκής υπόμνηση πώς πρέπει διαρκώς διά της θλίψεως να παραμένουν μακριά από την αμαρτία και να μην εκπίπτουν από την κατάσταση των παιδιών του Θεού, ενώ για τούς αμαρτωλούς είναι κάλεσμα εις μετάνοια. Σημειώνει χαρακτηριστικά ο ιερός Πατήρ: «Το Πάτερ ημών και τελείοις προσετάγη και αμαρτωλοίς, ίνα οι μεν τέλειοι γνόντες τίνος γεγόνασιν υιοί, σπουδάζουσιν μη εκπεσείν Αυτού, οι δε

αμαρτωλοί μετ’ αισχύνης καλούντες Αυτόν εις πατέρα, εντραπώσιν και έλθωσιν εις μετάνοιαν». Εξάλλου, ο άγιος Θεόγνωστος, μεγάλος φιλοκαλικός Πατέρας της ’Ορθοδοξίας, θεωρεί πώς η αναίρεση της αμαρτίας πετυχαίνεται με την μετάνοια, για αυτό και ή ζωή μας πρέπει να είναι συνυφασμένη με αυτήν, γιατί κατά την ημέρα της κρίσεως, ο Θεός θα μας κρίνει όχι απλά γιατί αμαρτήσαμε, αλλά γιατί, ενώ αμαρτήσαμε, δεν μετανοήσαμε και δεν αγωνιστήκαμε κατά της αμαρτίας. Υπογραμμίζει ο ιερός Πατήρ: «Ου κολασθησόμεθα επειδή ημάρτομεν, αλλά επειδή αμαρτήσαντες, ου μετενοήσαμεν».

Ο ιερός Χρυσόστομος, μιλώντας για την δύναμη της εξομολογήσεως και των κατά Θεόν δακρύων, ως αναιρετικών κατά της αμαρτίας, σημειώνει: «Ώσπερ καθαιρόμεθα δι’ ύδατος και πνεύματος, ούτως και από δακρύων και εξομολογήσεως», δηλαδή, όπως ακριβώς καθαριζόμαστε πνευματικά με το βάπτισμα και την χάρη του Αγίου Πνεύματος, το ίδιο συμβαίνει με τα κατά Θεόν δάκρυα και το μυστήριον της εξομολογήσεως. Μιλώντας για την καθαρτική δύναμη των κατά Θεόν δακρύων πού σβήνουν την αμαρτία και ελκύουν τη χάρη του Θεού, σε αντίθεση με τα δάκρυα πού χύνει κάποιος στα δικαστήρια του κόσμου τούτου και πού κανένα όφελος δεν έχουν για αυτόν και δεν διαγράφουν την ποινή του, γράφει ο ιερός Πατήρ: «Επί των έξωθεν δικαστηρίων, όσα και αν δακρύσεις, ουκ αν εκπέμψει την κόλασιν, ενταύθα δε, καν μόνον στυγνάσεις, έλυσας την ψήφον. Διά τούτο ο Κύριος μακαρίζει τούς πενθούντας και ταλανίζει τούς γελώντας». Εξάλλου, ο ιερός Χρυσόστομος, κακίζοντας το εφήμερον της αμαρτίας πού συμφαίνεται με τίς ηδονές του βίου τούτου, πού οδηγούν τον άνθρωπο στην κατάσταση της κολάσεως, λέει πώς: «Αι άτοποι ηδοναί τού βίου τούτου ουδέν διαφέρουσι σκιών και όνειρά των και ιδού πρίνε ή τα της αμαρτίας τελεσθώσιν και τα της ηδονής σβένυνται και ούτως το μεν ηδύ προς ολίγον, το δε ανιαρόν αιώνιον».

Βασισμένος σέ αυτή τη θεολογική τοποθέτηση τού ιερού Χρυσοστόμου, πού ουσιαστικά τονίζει το άτοπον της αμαρτίας, ο άγιος Ιωάννης της Κροστάνδης θα διακηρύξει: «Τί είναι οι αμαρτίες; Χίμαιρες, χίμαιρες, παραλογισμοί και ανοησίες».

Εξάλλου, αξίζει επίσης να τονισθεί πώς δύναμη αποτρεπτική κατά της αμαρτίας, κατά τον ιερό Χρυσόστομο, είναι και ή διαρκής μνήμη της κολάσεως. Για αυτό διακηρύττει: «Πώς διακεισόμεθα όταν εμπέσωμεν εις τον ποταμόν τού πυρός, τον ελκόμενον προ τού φοβερού βήματος του Χριστού; Τίς άρα έστιν εκείνος, όστις ανέλειτο κολάζεσθαι διά παντός υπέρ του Χριστού όναρ;» Δηλαδή, πώς λοιπόν θα παρουσιασθούμε ενώπιον τού φοβερού βήματος τού Χριστού και σέ ποια κατάσταση θα βρεθούμε τότε, όταν ριχθούμε στον ποταμό εκείνο τού πυρός πού διέρχεται προ τού φοβερού βήματος τού Κυρίου; Ποιος λοιπόν είναι εκείνος πού θα

προτιμούσε να τιμωρείται αιώνια για κάτι εφήμερο και παροδικό;

Στην ορθόδοξη Πατερική θεολογία μας να τονίσουμε πώς η αμαρτία συντελείται με την αποδοχή και ενήδονη βίωση των εμπαθών και εφαμάρτων λογισμών. Ο Ευάγριος ο εκ Πόντου, αναλύοντας τη θεολογική έννοια των λογισμών, μάς πληροφορεί: «Οι λογισμοί εικόνες εισίν των αισθητών πραγμάτων άτινα εν τω νω τυπούνται και εν αυτώ περιφέρονται», δηλαδή οι λογισμοί είναι εικόνες των αισθητών πραγμάτων πού τυπώνονται στον νου του ανθρώπου και διαρκώς στριφογυρίζουν μέσα σέ αυτόν. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο και ο άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης στις περίφημες Κατηχήσεις του επισημαίνει: «Οι φίλοι των λογισμών έπί τα πράγματα έρχονται».

Πνευματικό ανάχωμα κατά των εμπαθών λογισμών, πού η πραγμάτωση τους οδηγεί στην αμαρτία, αποτελεί ή νήψη, δηλαδή ή διαρκής πνευματική επαγρύπνηση. Μιλώντας για αυτήν ο άγιος Ησύχιος ο Πρεσβύτερος καταθέτει: «Νήψίς εστι μέθοδος πνευματική απαλλάττουσσα πάμπαν τον άνθρωπον των εμπαθών νοημάτων και πολλών λόγων και έργων, οδός δε αύτη έστι πόσης αρετής και εντολής Θεού, κυρίως δε αύτη έστι ή της καρδίας καθαρότης, διά τούτο και καρδιακή ησυχία αύτη λέγεται».

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός πώς για την ’Ορθόδοξη Πατερική Θεολογία δεν υπάρχουν μεγάλα ή μικρά αμαρτήματα. Ο άνθρωπος πού αγαπά τον Θεόν έχει επίγνωση πώς και το ελάχιστο πνευματικό ατόπημα είναι έκπτωση της Θείας αγάπης. Έτσι λοιπόν ο άγιος Συμεών ο νέος Θεολόγος μάς πληροφορεί: «Οι ευγνώμονες δούλοι ουκ επίστανται διαφοράν μικρού ή μεγάλου αμαρτήματος, αλλά καν μέχρι βλέμματος ή λόγου πταίσωσιν, διάκεινται ως εκπεπτωκότες της αγάπης τού Θεού».

Από την πλευρά τη δική του, ο άγιος Ησύχιος ο Πρεσβύτερος, όπως βέβαια και όλοι οι Πατέρες της Ορθοδοξίας, δέχεται πως η αμαρτία για να τελεσθεί περνά από τα εξής στάδια. Πρώτο στάδιο είναι ή προσβολή, δηλαδή εικόνες πού έρχονται διά των αισθήσεων στον νου. Η προσβολή αφ’ εαυτής δεν είναι αμαρτία. Το δεύτερο στάδιο μάς εισάγει στην αμαρτία, πού είναι ο συνδυασμός, δηλαδή η ενήδονη ενασχόληση του νου με τις εμπαθείς εικόνες. Το τρίτο στάδιο είναι ή συγκατάθεση του νου, δηλαδή η αποδοχή των εμπαθών λογισμών, πού οδηγεί στην κατά διάνοιαν αμαρτία. Όταν δε δοθεί η ευκαιρία, τότε ο άνθρωπος οδηγείται στην αμαρτωλή πράξη, πραγματώνει δηλαδή την κατ’ ενέργειαν αμαρτία, η οποία επαναλαμβανόμενη συνιστά το πάθος, πού κατά τον άγιο Ιωάννη της Κροστάνδης είναι ένας δήμιος και βασανιστής στη ζωή τού ανθρώπου. Μιλώντας ακριβώς για την αμαρτία, θα αναφέρει: «Η αμαρτία είναι επανάσταση εναντίον τού Θεού και εναντίον του ίδιου τού αμαρτωλού. Αποτελεί παραμόρφωση και βεβήλωση της

εικόνας τού Θεού μέσα μας. Αποτελεί μόλυσμά της ψυχής, σκοτάδι τού θανάτου, ηθικό χάος. Είναι ακόμα εξασθένηση των πνευματικών και σωματικών δυνάμεων και συγχρόνως απώλεια τού πνευματικού καταφυγίου πού είναι ο Θεός. Η αμαρτία είναι εκούσια πάθηση της ψυχής, πού αν δεν θεραπευθεί με τη μετάνοια, οδηγεί στον προσωρινό και τελικά στον αιώνιο θάνατο. Η αμαρτία είναι προσβολή εναντίον της ’Εκκλησίας, εναντίον της ύψιστης ενότητας πού περικλείει, εναντίον της Θείας αγάπης πού συνδέει τα μέλη της. Τέλος, η αμαρτία είναι συμμετοχή στη σταύρωση τού Χριστού. Είναι μια καινούργιά Του Σταύρωση. Κάθε πάθος πού ενεργεί μέσα μας προς βλάβην του πλησίον ή προς σκανδαλισμό του είναι μία δεύτερη Σταύρωση τού Υιού τού Θεού.

Τέλος να αναφέρουμε πως η αμαρτία διαλύεται και χάνεται, όπως όλοι οι Πατέρες διατείνονται, με το μυστήριο της ιεράς εξομολογήσεως. Ο αββάς Ισαάκ ο Σύρος επισημαίνει: «Η θέρμη της μετανοίας και η ζέση των δακρύων δίκην πυράς κατακλέβουσιν τον ρύπον της αμαρτίας». Σε ανάλογο ύφος και ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, σε μια έξοχη ομιλία του στη θεραπεία τού Παραλυτικού, μιλώντας για το μυστήριο της εξομολογήσεως, διακηρύσσει: «Ο εξομολογούμενος θριαμβεύει επί της εαυτού αμαρτίας και υπό των τεσσάρων τούτων αιρόμενος προς Κύριον τον Θεόν αυτού φέρεται, τουτέστιν της οικείας καταγνώσεως, της εξαγορεύσεως, της υποσχέσεως προς αποχήν τού κακού και της προς Αυτόν δεήσεως. Αλλά ταύτα πάντα ου δύνανται προσεγγίσαι ψυχήν προς Θεόν, εάν μη αποστεγάσωσιν τον όροφον, τουτέστιν το λογιστικόν της ψυχής». Δηλαδή, αυτός πού εξομολογείται νικά και καταισχύνει την αμαρτία. Τέσσερεις δε καταστάσεις τον φέρνουν κοντά στον Θεόν. Πρώτη είναι η αυτομεμψία, δηλαδή να μεμφθείς τον εαυτόν σου για την αμαρτία σου, δεύτερη είναι η εξαγόρευση της αμαρτίας σου ενώπιον τού Πνευματικού, τρίτη κατάσταση είναι να υποσχεθείς πώς θα αγωνιστείς κατά της αμαρτίας και τέταρτη να παρακαλέσεις τον Θεό να είναι βοηθός σου σε αυτό το εγχείρημα. Να ξέρεις όμως, πως αυτές οι καταστάσεις δεν θα σε βοηθήσουν, αν δεν αλλάξεις πραγματικά τον τρόπο σκέψης και νοοτροπίας σου.

Αυτή λοιπόν είναι η αμαρτία, τραγωδία του ανθρωπίνου προσώπου, πού σκοτίζει το λογιστικό, θυμικό και επιθυμητικό της ψυχής και αμαυρώνει τον εικόνισμά τού Θεού στο ανθρώπινο πρόσωπο. Η δε μητέρα μας Ορθόδοξη Εκκλησία, ως φιλόστοργη μητέρα, ως πνευματική μήτηρ και τροφός, κατά τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά, μέσα από το μυστήριο της εξομολόγησης και τα άλλα μέσα πού παρέχει, μας δίνει τη δυνατότητα διαγραφής της αμαρτίας και βίωσης της κατά Θεόν ζωής.

Πηγή: **pemptousia.gr**